

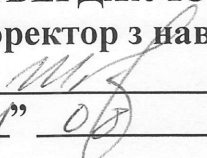
**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»**

Факультет суспільних і прикладних наук

Кафедра права імені академіка УАН о. Івана Луцького

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчально-методичної роботи

 Ярослав ШТАНЬКО

“31” 08 2026 р.

РИТОРИКА ТА МОВНА КУЛЬТУРА ЮРИСТА

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань:	D Бізнес, адміністрування та право
Спеціальність:	D8 Право
Освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма:	Право
Освітній рівень:	перший (бакалаврський)
Статус дисципліни:	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання:	українська
Семестр викладання	I

**Івано-Франківськ
2026**

РОЗРОБНИК:

к.ю.н., доцент, доцент кафедри права
імені академіка УАН
о. Івана Луцького

Олександр ЗАГУРСЬКИЙ

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри права
імені академіка УАН
о. Івана Луцького
протокол 1 № від 28 серпня 2026 р.

В.о. завідувача кафедри

Олександра ПТАШНИК

УЗГОДЖЕНО:

Гарант ОПП

Михайло МЕЛЬНИКОВИЧ

СХВАЛЕНО:

на засіданні Науково-методичної ради, протокол № 1 від 31 серпня 2026 р.

e-mail	oleksandr.zahurskyi@ukd.edu.ua
Номер аудиторії чи кафедри	ауд. 201
Посилання на сайт	https://ukd.edu.ua
Сторінка курсу в СДО	https://online.ukd.edu.ua/course/view.php?id=3966

ВСТУП

Анотація навчальної дисципліни «Риторика та мовна культура юриста»

У час розбудови Української держави відродження національної української культурної спадщини, зокрема й риторичної, необхідні інтелектуальні особистості, професійні правники, політики, викладачі. Майстерне володіння словом набуває особливо великого значення. На якість судових процесів впливають: загальна ерудиція, професійна майстерність оратора, вміння публічно говорити, підготовка до промови. Вивчення навчальної дисципліни «Риторика та мовна культура юриста» є важливою складовою бакалаврської програми студентів спеціальності 081 «Право».

Це пояснюється високою суспільною потребою у фахівцях, які мають не лише високий рівень знань, а й вміння кваліфіковано і переконливо, вільно володіючи українською юридичною термінологією, відстоювати справедливість, захищати права та інтереси людини і суспільства. Саме цей аспект покликана забезпечити навчальна дисципліна «Риторика та мовна культура юриста», що акумулює найважливіші здобутки низки гуманітарних наук (психологія, педагогіка, філософія, логіка, естетика, етика тощо), які в діалектичній єдності зорієнтовані на формування і розвиток мисленнєвої, мовленнєвої комунікативної культури, удосконалення і оптимізацію ефективного спілкування.

Зрештою, культура мовлення – специфічний індикатор комунікативної культури, яка є обов'язковим компонентом гуманістичного мислення, риторичної культури особистості. Настав час змінити ставлення до базових класичних наук, з-поміж яких, на чільному місці й судова риторика адвоката, прокурора, судді.

Мета навчальної дисципліни формування у студентів знань про теоретичні основи риторики та судового красномовства, застосування на практиці набутих ораторських умінь і навичок.

Основні завдання, що стоять перед авторами навчальної дисципліни, полягають в тому, щоб розкрити здобувачам:

- засвоєння культури мовлення, норм літературної мови;
- оволодіння методикою підготовки судової промови;
- знання основних критеріїв оцінки судової промови;
- засвоєння засобів активного словесного впливу на судову аудиторію;
- надання студентам вичерпних теоретичних знань з даного предмету;
- розвинути наявних навичок судового мовлення;

- викликати у студентів щире бажання займатися самовдосконаленням у напрямі формування власних риторичних умінь та навичок у майбутньому шляхом включення у риторичну практику.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен **знати**:

- основні поняття: „риторика”, „судова ритори́ка”, „ораторське мистецтво”, „красномовство”, „комунікація”, „дискурс”, „гомілетика”, „ораторика”;
- основні положення теорії красномовства, закони риторики;
- історію риторики, великих ораторів минулого і сучасності;
- положення, зміст і значення риторичних засобів та прийомів для успішного виступу; загальні ознаки мовної культури: правильність і багатство мови, стислість, ясність, точність, емоційність та елементи художності в мові: образність, інтонаційну виразність, вміння їх поєднувати в виголошенні промови; основні положення судової промови;
- зміст судової промови державного обвинувача та судової промови захисника.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен **вміти**:

- вміло оперувати отриманими знаннями з даної навчальної дисципліни та застосовувати отримані навички в подальшому навчанні та житті;
- розуміти взаємозв'язок риторики з будь-якими проявами і змінами, що відбувалися і відбуваються в суспільстві у певну епоху і вміти проаналізувати, який вплив мала і має риторика на ту чи іншу сферу людського життя;
- володіти технікою мовлення як необхідною передумовою словесної дії і правильно нею користуватися (управляти диханням в процесі мовлення, читання, володіти правильною і чіткою дикцією, силою, чистотою і висотою голосу, орфоепічними нормами вимови);
- вміти користуватися засобами логіко-емоційної виразності мовлення в тому числі і позамовних (поза, жест, міміка);
- володіти прийомами полемічної майстерності;
- вміти кваліфіковано виконувати праці з написання промови та виголошення її в залежності від мети, завдання, місця, часу виступу з урахуванням складу аудиторії, її особливостей;
- оволодіти основами судового красномовства;
- вміти складати промову обвинувача і захисника.

Компетентності та результати навчання, яких набувають здобувачі освіти внаслідок вивчення навчальної дисципліни (шифри та зміст компетентностей та програмних результатів навчання вказано відповідно до ОПП “Право”.

Шифр та назва компетентності	Шифр та назва програмних результатів навчання
ЗК9. Здатність працювати в команді.	ПРН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь
ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).	невідомих умов та обставин ПРН 2. Знати та розуміти міжнародні
ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми	стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також
ЗК14. Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.	практику Європейського суду з прав людини. ПРН 4. Знати та розуміти основи права
СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.	Європейського Союзу ПРН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю. ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.
	ПРН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій. ПРН 10. Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології. ПРН 11. Мати базові навички риторики. ПРН 12. Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло. ПРН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. ПРН 17. Працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди. ПРН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові

	доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи. ПРН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів ПРН 21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях. ПРН 22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.
--	---

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	1		
Семестр	1		
Кількість кредитів ЄКТС	3		
Аудиторні навчальні заняття		денна форма	заочна форма
	лекції	(в годинах)	(в годинах)
	семінари, практичні	30 (в годинах)	16 (в годинах)
Самостійна робота		60 (в годинах)	74 (в годинах)
Форма підсумкового контролю	залік		

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни¹:

Пререквізити	Постреквізити
	Кримінальне право
	Організація діяльності судових та правоохоронних органів

¹ тільки для обов'язкових дисциплін

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст практичних занять

Тема 1. Риторика як наука та навчальна дисципліна (2 год.) (на основі представленого теоретичного матеріалу, здобувачі мають підготувати відповіді на наступні питання: 1) Предмет і завдання риторики як навчальної дисципліни; 2) Риторика як наука і мистецтво; 3) Риторика й ораторське мистецтво; 4) Види красномовства і сфери його застосування; 5) Невербальний блок комунікації у риторичі.

Завдання для самостійного роботи. Місце риторики серед інших наук. Особливості професійної риторики: традиції та сучасність. Монолог, діалог, полілог як риторичні форми професійного красномовства (3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17).

Тема 2. Історія риторики (4 год.) (на основі представленого теоретичного матеріалу, здобувачі мають підготувати відповіді на наступні питання: 1) Давньогрецька риторика; 2) Розвиток судового ораторського мистецтва; 3) Роль Цицерона в становленні та розвитку давньоримського ораторського мистецтва; 4) Риторика в Середні віки; 5) Особливості розвитку риторики в епоху Відродження; 6) Риторика у Європі Нового часу; 7) Відродження судового ораторського мистецтва в Україні; 8) Перспективи розвитку правосуддя в Україні та судового ораторського мистецтва.

Завдання для самостійного роботи. Ораторство Демосфена. Сократ як ритор. Платон про риторику. Риторика Аристотеля. Риторика Цицерона. Особливості військової риторики Цезаря. Риторика Квінтіліана (3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17).

Тема 3. Теорія риторики (4 год.) (на основі представленого теоретичного матеріалу, здобувачі мають підготувати відповіді на наступні питання: 1) Риторична формула: закони управління мислиннево-мовленнєвою діяльністю; 2) Сутність і зміст риторичних законів як системи; 3) Риторична модель Аристотеля; 4) Інвенція; 5) Елокуція; 6) Акція.

Завдання для самостійного роботи. Контакт між оратором і аудиторією. Ораторський шок. Стреси й стресори оратора. Полемічна майстерність оратора. Закон ефективної комунікації. Невербальна комунікація. Системно-аналітичний закон. Самоаналіз (рефлексія), аналіз інших виступів. Планування й прогнозування ораторської діяльності. Ефективність та впливовість виступу оратора (3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17).

Тема 4. Майстерність публічного виступу (4 год.) (на основі представленого теоретичного матеріалу, здобувачі мають підготувати відповіді на наступні питання: 1) Види публічних виступів; 2) Техніка підготовки до публічного виступу; 3) Методика та етапи підготовки публічного виступу; 4) Композиція публічного виступу; 5) Структура публічних виступів; 6) Культура сприймання публічного виступу.

Завдання для самостійного роботи. Основні етапи підготовки публічного виступу. Вербальні засоби спілкування. Засоби впливу на аудиторію. Правила логіко-психологічного конструювання повідомлень. Культура слухання. Культура говоріння. Вплив особистості на ефективність переконання. Паралінгвістичні та екстралінгвістичні способи спілкування. Невербальні засоби впливу на співрозмовників **(3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17).**

Тема 5. Судова промова (4 год.) (на основі представленого теоретичного матеріалу, здобувачі мають підготувати відповіді на наступні питання: 1) Судове красномовство; 2) Поняття і зміст судових дебатів; 3) Предмет судової промови; 4) Види судових промов; 5) Засади і функції судової промови; 6) Репліка.

Завдання для самостійного роботи. Судове красномовство. Характеристика судової аудиторії. Поняття судової аудиторії. Спілкування з судовою аудиторією. Способи та засоби впливу на судову аудиторію **(3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17).**

Тема 6. Підготовка судової промови (4 год.) (на основі представленого теоретичного матеріалу, здобувачі мають підготувати відповіді на наступні питання: 1) Загальні положення підготовки судової промови; 2) Особливості підготовки судової промови та ознаки комунікативної культури судового оратора; 3) Збирання матеріалів та аналіз матеріалів судової промови; 4) Систематизація матеріалів і письмова підготовка промови; 5) Тези промови.

Завдання для самостійного роботи. Доказ у судовій промові. Поняття й структура доказу. Поняття про аргументацію. Форма та види аргументації **(3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17).**

Тема 7. Промова державного обвинувача (4 год.) (на основі представленого теоретичного матеріалу, здобувачі мають підготувати відповіді на наступні питання: 1) Зміст та побудова обвинувальної промови державного обвинувача; 2) Структура промови державного обвинувача; 3) Вступ; 4) Виклад фактичних обставин справи; 5) Аналіз фактичних обставин кримінального провадження; 6) Аналіз доказів; 7) Обґрунтування кваліфікації злочину; 8) Характеристика особи

підзахисного; 9) Аналіз причин і умов, які спричинили вчинення злочину та пропозиції щодо їх усунення; 10) Міркування щодо міри покарання і цивільного позову; 11) Заключна частина.

Завдання для самостійного роботи. Обвинувальні докази у судовій промові. Особливості підготовки обвинувальної промови. Репліка державного обвинувача. Відмова прокурора від підтримання державного обвинувачення (3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17).

Тема 8. Промова захисника (4 год.) (на основі представленого теоретичного матеріалу, здобувачі мають підготувати відповіді на наступні питання: 1) Зміст та побудова захисної промови адвоката; 2) Структура захисної промови; 3) Вступ; 4) Аналіз фактичних обставини кримінального провадження; 5) Аналіз доказів; 6) Обґрунтування кваліфікації злочину; 7) Характеристика особи підзахисного; 8) Аналіз причин і умов, які спричинили вчинення злочину; 9) Міркування щодо міри покарання і цивільного позову; 10) Заключна частина.

Завдання для самостійного роботи. Захисні докази у судовій промові. Особливості підготовки захисної промови. Репліка адвоката. Альтернатива в захисній промові (3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17).

Зміст самостійної роботи здобувачів
Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни:

Найменування видів робіт	Розподіл годин за формами навчання	
	денна	заочна
Самостійна робота, год, у т.ч.:	60	74
Опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	20	20
Підготовка до практичних занять та контрольних заходів	10	-
Підготовка звітів з практичних робіт	-	-
Підготовка до поточного контролю	6	14
Опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	24	42

ПОЛІТИКА КУРСУ

Коротко, з покликанням на відповідну нормативну базу УКД, висвітлити питання.²

1) щодо системи поточного і підсумкового контролю

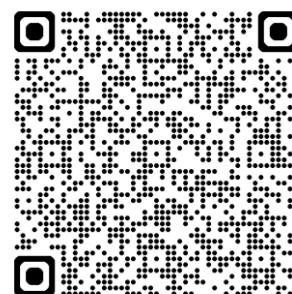
Організація поточного та підсумкового семестрового контролю знань студентів, проведення практик та атестації, переведення показників академічної успішності за 100-бальною шкалою в систему оцінок за національною шкалою здійснюється згідно з “Положенням про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти”. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

2) щодо оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з дисципліни отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

3) щодо відпрацювання пропущених занять

Згідно “Положення про організацію освітнього процесу” здобувач допускається до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни (семестрового екзамену, диференційованого заліку), якщо він виконав усі види робіт, передбачені на семестр навчальним планом та силабусом/робочою програмою навчальної дисципліни, підтвердив опанування на мінімальному рівні результатів навчання (отримав ≥ 35 бали), відпрацював визначені індивідуальним навчальним планом всі лекційні, практичні, семінарські та лабораторні заняття, на яких він був відсутній. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

² зміст пунктів може редагуватись з огляду на особливості курсу

4) щодо дотримання академічної доброчесності

“Положення про академічну доброчесність” закріплює моральні принципи, норми та правила етичної поведінки, позитивного, сприятливого, доброчесного освітнього і наукового середовища, професійної діяльності та професійного спілкування спільноти Університету, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#). Ознайомитись з “Політикою академічної доброчесності” - за [покликанням](#).

5) щодо використання штучного інтелекту

“Положення про академічну доброчесність” визначає політику щодо використання технічних засобів на основі штучного інтелекту в освітньому процесі. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).³ “Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації та фальсифікації академічних творів” містить рекомендації щодо використання в академічних текстах генераторів на основі штучного інтелекту. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

Під час вивчення навчальної дисципліни «Риторика та мовна культура юриста» здобувачі використовують ІІІ:

- 1) для генерації контраргументів, заперечень і «незручних» запитань до власної промови — як тренувального опонента перед навчальними дебатами, судовими дебатами в межах модельного процесу та захистом позиції у клінічних кейсах;
- 2) для моделювання аудиторії: перевірки, як та сама теза сприймається суддею, присяжним, клієнтом без юридичної освіти, журналістом, представником протилежної сторони, — з подальшим коригуванням лексики та аргументації;
- 3) для драфтингу структури виступу (вступ, теза, аргументи, спростування, висновок) з обов'язковим самостійним наповненням правовим змістом і власною аргументацією;
- 4) для транскрибації аудіо- та відеозаписів власних промов, навчальних дебатів і публічних виступів юристів, що аналізуються як навчальний матеріал;
- 5) для аналізу мовлення за формальними показниками: темп, слова-паразити, надмірна номіналізація, довжина речень, пасивні конструкції, канцеляризми, невиправдані запозичення;
- 6) для редакційно-мовної перевірки текстів: орфографія, пунктуація, милозвучність, чергування прийменників, узгодження, усунення суржиків та калькованих юридичних кліше;
- 7) для роботи з термінологією: добір українських відповідників, перевірка сталості вживання терміна в тексті, зіставлення варіантів перекладу латинських висловів і термінів іноземних правових систем;
- 8) для перекладу навчальних матеріалів, фрагментів судових рішень і промов іншими мовами та створення субтитрів до відеозаписів виступів;
- 9) для візуалізації структури аргументації (схеми доводів, логічні дерева, таймлайни фактів у справі) та для генерації ілюстративних зображень і слайдів до презентацій, якщо не вимагається власний авторський візуальний матеріал;

³ визначається політика використання ІІІ в навчальній дисципліні - дозволене/заборонене, правила використання

- 10) для опрацювання масивів даних у дослідницьких завданнях: добір і первинна систематизація корпусу судових промов, статистичний аналіз мовних одиниць, кластеризація риторичних прийомів;
- 11) для очищення звуку, обробки відео- та фотоматеріалів навчальних виступів; голосовий супровід допоміжного відеоконтенту, крім випадків, коли завданням є демонстрація власної техніки мовлення.

6) щодо використання технічних засобів в аудиторії та правила комунікації

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). На гаджетах повинен бути активований режим «без звуку» до початку заняття. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо, окрім виробничої необхідності. Під час виконання заходів контролю використання гаджетів заборонено (за винятком, коли це передбачено умовами його проведення). У разі порушення цієї заборони результат анулюється без права перескладання. Ознайомитись з відповідним документом можна за [посиланням](#).

Комунікація відбувається через електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle.

7) щодо зарахування результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти

Процедури визнання результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти визначаються «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти». Ознайомитись з документом можна за [посиланням](#).⁴

Під час вивчення навчальної дисципліни «Риторика та мовна культура юриста» студентам надається можливість перерахування неформальної освіти. До прикладу, із запропонованого переліку можна пройти сертифіковані (безкоштовні) курси на освітніх платформах, відтак сертифікат, який отримали під час навчання, — є підтвердженням засвоєння студентом окремих тем, що включені у зміст дисципліни.

№ п/п	Перелік сертифікованих (безкоштовних) онлайн-курсів	Перелік тем, які можуть бути перераховані (за умови наявності сертифіката на ім'я та прізвище студента/студентки)
1.	Онлайн-курс на тему: «Ораторське мистецтво у форматі SCORM»: https://eduhub.in.ua/courses/kurs-10-oratorske-mistectvo	• Риторика як наука та навчальна дисципліна • Майстерність публічного виступу

⁴ визначається перелік електронних та інших ресурсів та умови перерахування

2.	Онлайн-курс на тему: Курс ораторської майстерності: «Почни говорити зараз»: https://prometheus.org.ua/prometheus-plus/public-speaking/	• Риторика як наука та навчальна дисципліна • Майстерність публічного виступу
3.	Онлайн-курс на тему: Мовити. Мотиви: https://study.era.com/uk/courses/course/4768	• Риторика як наука та навчальна дисципліна • Майстерність публічного виступу
4.	Онлайн-курс на тему: Ораторське мистецтво: https://skvot.io/uk/course/publik-spiking-dlya-kreativnikiv	• Риторика як наука та навчальна дисципліна • Майстерність публічного виступу

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні дисципліни застосовується комплекс методів для організації навчання студентів з метою розвитку їх логічного та абстрактного мислення, творчих здібностей, підвищення мотивації до навчання та формування особистості майбутнього фахівця.

Програмний результат навчання ⁵	Метод навчання	Метод оцінювання
ПРН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин	бесіда бесіда-діалог творчий	усний контроль програмований контроль
ПРН 2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.	комп'ютерні і мультимедійні методи індуктивний	програмований контроль поточний контроль
ПРН 4. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу	бесіда бесіда-діалог творчий	усний контроль програмований контроль

⁵ для вибірових навчальних дисциплін вказується результат навчання

ПРН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.	комп'ютерні і мультимедійні методи індуктивний	програмований контроль поточний контроль
ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.	бесіда мозковий штурм	самооцінювання
ПРН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.	бесіда бесіда-діалог творчий	усний контроль програмований контроль
ПРН 10. Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології.	комп'ютерні і мультимедійні методи індуктивний	програмований контроль поточний контроль
ПРН 11. Мати базові навички риторики.	бесіда мозковий штурм	самооцінювання
РН 12. Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.	бесіда бесіда-діалог творчий	усний контроль програмований контроль
ПРН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.	комп'ютерні і мультимедійні методи індуктивний	програмований контроль поточний контроль
ПРН 17. Працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди.	бесіда мозковий штурм	самооцінювання
ПРН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.	бесіда бесіда-діалог творчий	усний контроль програмований контроль

ПРН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів	комп'ютерні і мультимедійні методи індуктивний	програмований контроль поточний контроль
ПРН 21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.	бесіда мозковий штурм	самооцінювання
ПРН 22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.	бесіда бесіда-діалог творчий	усний контроль програмований контроль

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНІ РЕСУРСИ

Для вивчення навчальної дисципліни «Риторика та мовна культура юриста» необхідно:

- 1) проектор або інший мультимедійний екран для демонстрації відеозапису промов та презентацій;
- 2) доступ до генеративних моделей ШІ (платформи для роботи з текстом, зображеннями та відео, такі як Gemini та ін.) для виконання практичних завдань;
- 3) програмне забезпечення для відеомонтажу (наприклад, Adobe Premiere Pro або безкоштовні аналоги типу CapCut) для створення підсумкових відеопроєктів;
- 4) диктофони або смартфони з якісними мікрофонами для проведення навчальних записів виступів;
- 5) хмарні сховища даних (Google Drive) для спільного доступу до великих відеофайлів та групової роботи над проєктами;
- 6) підписка на цифрові медіатеки та бази даних (наприклад, доступи до документальних платформ або академічних ресурсів) для аналізу зразків сучасного ораторського мистецтва;
- 7) книги, що входять до програми навчального курсу.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Вид	Зміст	% від загальної оцінки	Бал	
			min	max
Поточні контрольні заходи	Всього	60	35	60
Підсумкові контрольні заходи	екзамен	40	25	40
Всього:	-	100	60	100

Процедура проведення контрольних заходів, а саме поточного контролю знань протягом семестру та підсумкового семестрового контролю, регулюється «Положенням про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів».

Фіксація **поточного** контролю здійснюється в “Електронному журналі обліку успішності академічної групи” на підставі чотирибальної шкали – “2”; “3”; “4”; “5”. У разі відсутності студента на занятті виставляється “н”. За результатами поточного контролю у Журналі, автоматично визначається підсумкова оцінка, здійснюється підрахунок пропущених занять.

Критерії оцінювання (аудиторні заняття):

«незадовільно»	володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, що позначаються окремими словами чи реченнями; володіє матеріалом на елементарному рівні засвоєння, викладає його уривчастими реченнями, виявляє здатність висловити думку на елементарному рівні; володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу;
«задовільно»	володіє матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу відтворює на репродуктивному рівні; володіє матеріалом на рівні, вищому за початковий, здатний за допомогою викладача логічно відтворити значну його частину; може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою

	викладача може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки, виправляти допущені помилки;
«добре»	здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, частково контролювати власні навчальні дії, наводити окремі власні приклади на підтвердження певних тверджень: вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки і добирати аргументи на підтвердження певних думок під керівництвом викладача; вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, та вміє застосовувати його на практиці; вільно розв'язує задачі в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;
«відмінно»	виявляє початкові творчі здібності, самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, поставлених викладачем; вільно висловлює власні думки і відчуття, визначає програму особистої пізнавальної діяльності, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; без допомоги викладача знаходить джерела інформації і використовує одержані відомості відповідно до мети та завдань власної пізнавальної діяльності; використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях; виявляє особливі творчі здібності, самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє самостійно здобувати знання.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість “н” в журналі буде виставлено “0” (нуль балів), без права перездачі. Відпрацьоване лекційне заняття в електронному журналі позначається літерою «в».⁶

До підсумкового контролю допускаються студенти які за результатами поточного контролю отримали не менше 35 балів. Усі студенти, що отримали 34 балів і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору,

⁶ можна вказати теми чи завдання, які є обов'язковими до виконання, а також особисті підходи до оцінювання рівня знань здобувачів під час аудиторної роботи

здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру. За результатами підсумкового контролю (диференційований залік/екзамен) студент може отримати 40 балів. Студенти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не здали екзамен/диференційований залік і повинні йти на перездачу.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях оцінюється в балах (згідно з **Шкалою оцінювання знань за ЄКТС**) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Шкала оцінювання знань за ЄКТС:

Оцінка за національною шкалою	Рівень досягнень, %	Шкала ECTS
Національна диференційована шкала		
Відмінно	90 – 100	A
Добре	83 – 89	B
	75 – 82	C
Задовільно	67 – 74	D
	60 – 66	E
Незадовільно	35 – 59	FX
	0 – 34	F
Національна недиференційована шкала		
Зараховано	60 – 100	-
Не зараховано	0 – 59	-

Студенти, які не з'явилися на екзамені без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ⁷

⁷ обов'язково: враховувати вимоги [ДСТУ 8302:2015](#) (відповідно до [Наказу № 65, від 4.03. 2016](#)), [рекомендації](#) Національного агентства з забезпечення якості вищої освіти, використовувати літературу за останні 5-7 років, наводити власні публікації за змістом навчальної дисципліни.

Основна література

1. Абрамович С. Д., Гураль М. І., Чикарькова М. Ю. Риторика. Ч. 1 Історія розвитку риторики. Чернівці, 2020. 322 с.
2. Абрамович С.Д., Молдован В.В., Чикарькова М.Ю. Риторика загальна та судова: Навч. посіб. К.: Юрінком Інтер, 2022. 267 с.
3. Борг Дж. Мистецтво говорити. Таємниці ефективного спілкування: пер. Н. Лазаревич. Харків: Фабула, 2022. 304 с.
4. Гарбар І. В., Гарбар А. І. Культура мовлення : навчальний посібник. Миколаїв : НУК, 2023. 228 с.
5. Галицька О. Б. Академічне письмо та риторика : навчальний посібник. Луцьк : Вежа-Друк, 2023. 318 с.
6. Доній Н. Є. Основи критичного мислення та праворозуміння у судовій практиці : навч. посіб. / Н. Є. Доній, С. О. Ніщимна, Е. М. Герасимова ; Акад. Держ. пенітенціар. служби. Чернігів : Академія ДПтС, 2021. 431 с.
7. Дудаш Т. І. Правова аргументація: загальнотеоретична характеристика : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2024
8. Георгізова І. Л. Навчально-методичні рекомендації до семінарських занять та завдання для самостійної роботи студентів з курсу «Судова риторика». Черкаси: Черкаський національний університет, 2023. 36 с.
9. Гриценко Т. Б. Риторика: Навчальний посібник. Київ: НАУ, 2019. 240с.
10. Зейкан Я.П. Вступна і заключна промова у кримінальному процесі: Навчально-практичний посібник: Алерта, 2022. 202с.
11. Кацавець Р. Ораторське мистецтво: Підручник: Алерта, 2023. 238 с.
12. Кісельова А. А., Завальська Л. В. Основи академічного письма : навчально-методичний посібник. Одеса : Фенікс, 2023. 69 с.

13. Максимець О. М., Назаренко І. О. Академічне письмо та риторика : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : ЗВО «ПДУ», 2024. 224 с.
14. Олійник О. Риторика. Навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл. К.: Кондор, 2022. 170 с.
15. Костусяк Н.М. Академічна риторика: навч. посібник. Луцьк: Надстир'я, 2021. 126 с.
16. Краснопольська Н. Л. Мовна культура юриста : практикум. Київ : КНЕУ, 2025. 133 с.
17. Себаг-Монтефіоре С. Промови, що змінили світ / пер. з англ. Київ : КМ-Букс, 2024. 344 с.
18. Спанатій Л. С. Риторика: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Ін Юре, 2023. 240 с.
19. Фахове мовлення: говори і пиши правильно : навч. посіб. / Нац. акад. внутр. справ. Київ : НАВС, 2023. 132 с.
20. Шинкарук В. Д. Основи риторики : навч. посіб. / В. Д. Шинкарук, В. М. Теслюк ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ : Ліра-К, 2021. 319 с.
21. Шевчук С. В. Українське ділове мовлення : підручник. Київ : Алерта, 2022. 312 с.
22. Яновська О. Г. Адвокатура та судова риторика: навч.-метод. посіб. Для самот. вивч. дисц. К.: КНЕУ, 2023. 131 с.
22. Ясинок М. М., Ясинок Д. М. Судові дебати: право, психологія, риторика : монографія. Київ : Алерта, 2023. 171 с.

Додаткова література

1. Гаєвий В.Ф. Промова прокурора в судових дебатах: лекція. Київ: Національна академія прокуратури України, 2023. 32 с.
2. Грицаєнко Л.М., Зятковська Л.В. Культурологічний аспект генезису риторичного слова у Стародавній Греції. Мова і культура. Наукове

видання. К.: Видавничий Дім Дмитра Бураго. 2022. Вип. 16. т.1. (163). С. 21-28.

3. Єна І. В. Комунікативна компетентність адвоката як важлива складова професії. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. 2025. Вип. 86, ч. 5. DOI: 10.24144/2307-3322.2024.86.5.23.

4. Загурський О.Б. Етичні стандарти правничої діяльності в умовах воєнного стану: матеріали Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених та студентів (14 листопада 2025 р., м. Харків), ЗВО "Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого". С. 64-67.

Каменков В. Суджові дебати і репліки при закінченні (поновленні) розгляду справи. Право України. 2023. № 6. С. 28-34.

5. Загурський О. Б. Правнича риторика в умовах сучасних суспільних викликів: матеріали VI Всеукраїнської науково-практичного семінару (9-10 жовтня 2025 р., м. Житомир). Житомирська політехніка, 2025. С. 22-23.

6. Загурський О.Б. Українська адвокатура в умовах сучасних викликів та загроз: матеріали Всеукраїнської науко-практичної конференції "XI Юридичні могилянські читання" (24 квітня 2025 р., м. Миколаїв). С. 57-60.

7. Загурський О.Б. Особливості діяльності прокуратури в умовах воєнного стану: зміна парадигми: матеріали Усеукраїнської науково-практичної конференції "Актуальні питання економіки та права: регіональний, міжнародний та глобалізаційний аспекти" (24 квітня 2025 р., м. Івано-Франківськ). С. 557-561.

8. Кацавець Р.С. Культура судової промови державного обвинувача. Юриспруденція теорія і практика. 2022. № 3. С. 53-59.

9. Маложон О.І. Судове красномовство: навички оратора. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2018. № 1. С.19-22.

10. Мельничук О., Артеменко Л. Риторика як мистецтво переконання: історія, теорія, сучасність. *Studia Methodologica*. 2025. № 59. С. 293–301. DOI: 10.32782/2307-1222.2025-59-25.

11. Олійник О. Вербальний стиль мовлення прокурора – «золоте правило» спілкування з аудиторією. *Вісник прокуратури*. 2022. № 12. С. 32-38.

12. Олійник О. Риторика прокурора у судових дебатах. Обвинувальна промова. *Юриспруденція: теорія і практика*. 2021. № 5. С. 44-51.

13. Пухальська Г. А. Риторика як складова підготовки спеціалістів-правників. *Педагогічний журнал*. 2023. № 3. С. 240-245.

14. Сковронська І. Етос, логос, пафос як базові модуси судової риторики античних часів. *Національний юридичний журнал: теорія і практика*. 2023. № 1. С. 29-32.

15. Сковронський Д.М. Роль християнства в розвитку судової риторики. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2023. Серія. Право. Вип. 49. Т.1. С. 45-49.

16. Сухонос В. В. Промови у кримінальному судочинстві, їх форма і зміст. *Правовий вісник УАБС*. 2021. № 2 (5). С. 115-119.

17. Сухонос В., Звірко О. Мистецтво обвинувальної промови прокурора. *Вісник національної академії прокуратури*. 2022. № 3. С. 38-42.

18. Чепіга І. Л. Ораторське мистецтво на Україні в ХУІ-ХУІІ ст. *Українська мова і література в школі*. 2022. № 3. С. 44-49.

19. Шестакова С. О. Культура мовлення як складник сучасної української риторики. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2025. Т. 36 (75). № 5. Ч. 1.